

Seletuskiri haridus- ja teadusministri käskkirja „T&A rahvusvahelistumise toetamine: ühendumine rahvusvahelise teadmiste turuga“ elluviimiseks toetuse andmise tingimused“ lisa 2 muutmine“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Käskkirja kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika rakendamise seaduse § 10 lõigete 2 ja 4 (edaspidi *ÜSS2021_2027*) alusel.

Muudatusega ajakohastatakse toetuse andmise tingimuste lisa 2 „Standardiseeritud ühikuhindade kasutamine tegevuses „Teadus- ja arendustegevuse rahvusvahelistumise ning rahvusvahelisel teadmisturul osalemise toetamine““. Seni põhines programmi tegevuse 2.1. ühikuhind ETAGi juhatuse esimehe käskkirjaga kinnitatud personaalse uurimistoetuse grandimääral. 1. oktoobril 2025. a jõustus teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seadus, millest tulenevalt on ühikuhinna aluseks viide edaspidi ETAGi juhatuse käskkirja asemel haridus- ja teadusministri 2. veebruari 2026. a määrusele nr 6 „Riikliku uurimistoetuse taotlemise, taotluse hindamise, toetuse määramise ning toetuse tagasinõudmise täpsemad tingimused ja kord“.

Käskkirja lisa 2 muudatusega lõpetatakse tegevuse 2.2. „MSCA järeldoktori grandi projektide elluviimise toetamine“ toetamine seni ühikuhinnana kasutatud riikliku stardigrandi väiksema toetuse määraga, 76 000 eurot aastas, kasutamine ning jätkatakse tegevuse rahastamist ühendmääruse § 18 lõike 3 kohaselt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/695 artikli 36 lõike 4 alusel (Euroopa Horisondi koostööprogrammis kehtestatud ühikuhinnad).

Tegevuse rahastamisel on ilmnunud, et riikliku uurimistoetuse määr ei arvesta piisavalt MSCA järeldoktoriprojekti eripäraga ega võimalda projekti ellu viia tingimustel, millest lähtudes see koostati ja rahvusvaheliselt hinnati. Riikliku stardigrandi toetuse määr on kujundatud eelkõige projektis osalevate teadlaste tööjõu- ja teadustöö kulude katmiseks. MSCA järeldoktoriprojekti puhul tuleb lisaks katta välisriigist Eestisse asumise ja rahvusvahelise mobiilsusega seotud kulud. Samuti võib projektiga kaasneda vajadus katta järeldoktori pere ümberasumisega seotud lisakulud.

Euroopa Horisondi programmis koosneb MSCA järeldoktori toetuse ühikuhind teadlase elamistoetusest, mobiilsustoetusest ja vajaduse korral peretoetusest. Lisaks hõlmab ühikuhind teadus-, koolitus- ja võrgustumiskulusid ning projekti juhtimise ja kaudseid kulusid. Elamistoetusele kohaldatakse riigipõhist koefitsienti, millega võetakse arvesse sihtriigi hinnataset ja tagatakse teadlaste võrreldav ostujõud eri riikides.

Eestisse tuleva MSCA järeldoktoriprojekti toetuse suurus on Euroopa Horisondi programmi 2026.-2027. aasta tööprogrammi¹ määrade kohaselt 100 862,40 eurot aastas ning peretoetuse maksmisel 108 782,40 eurot aastas. Seega on senise riikliku ühikuhinna ja Euroopa Horisondi

¹ [Horizon Europe Work Programme 2026-2027 - 2. Marie Skłodowska-Curie Actions](#)

programmis sama projekti elluviimiseks ette nähtud toetuse erinevus ligikaudu 25 000 – 33 000 eurot aastas.

Selle erinevuse tõttu ei võimalda senine ühikuhind katta projekti kavandatud mahus järeldoktori tööjõu- ja mobiilsuskulusid, teadustöö kulusid ning vastuvõtva asutuse projekti juhtimise ja kaudseid kulusid. Toetuse väiksem maht võib seetõttu tingida rahvusvaheliselt hinnatud projekti tegevuste vähendamise või panna vastuvõtvale asutusele täiendava rahastamiskohustuse. See ei ole kooskõlas tegevuse eesmärgiga võimaldada kõrge hinnangu saanud MSCA projekte Eestis sisuliselt samadel tingimustel ellu viia nagu Euroopa Horisondi rahastuse korral.

Seetõttu võetakse tegevuses 2.2 kasutusele Euroopa Horisondi 2026.-2027. aasta tööprogrammis MSCA järeldoktoriprojektidele kehtestatud ühikuhinnad ja nende arvestamise põhimõtted. Ühtse metoodika kasutamine tagab, et toetuse suurus vastab projekti kavandamisel arvestatud eelarvega ning et sarnase sisu ja kvaliteediga projekte koheldakse rahastamisallikast sõltumata võrreldavatel alustel. Samuti muudab see toetuse suuruse kujunemise läbipaistvamaks ja vähendab vajadust töötada riiklikult välja eraldiseisev kulumudel.

MSCA ühikuhinna kasutamine võimaldab pakkuda Eestisse tulevatele järeldokторitele konkurentsivõimelisi töö- ja mobiilsustingimusi ning tagada projekti elluviimiseks vajalikud teadustöö vahendid. Muudatus aitab suurendada Eesti ülikoolide ja teadusasutuste võimet kaasata välisriigis teadustöö kogemuse omandanud teadlasi ning toetab kõrge hinnangu saanud projektide elluviimist Eestis. Seega paraneb toetuse atraktiivsus ning vähenevad erinevused Euroopa Horisondi programmist rahastatavate ja riikliku toetuse alusel elluviidavate MSCA projektide tingimustes.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Haridus- ja Teadusministeeriumi teadusosakonna peaekspert Pille Pikker (pille.pikker@hm.ee) ja programmijuht Kairi Värvi (kairi.varv@hm.ee).

Eelnõu ja seletuskirja kooskõla ühtekuuluvuspoliitika rakenduskava ja Euroopa Sotsiaalfondi Pluss reeglistikuga on kontrollinud strateegia- ja finantsosakonna välisvahendite juht Inge Oopkaup (inge.oopkaup@hm.ee), välisvahendite nõunik Ragne Hoff (ragne.hoff@hm.ee) ja strateegia- ja finantsosakonna nõunik Meelis Aunap (meelis.aunap@hm.ee).

Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud õigusosakonna õigusnõunik Kadi Mölder (kadi.molder@hm.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Käesoleva muudatusega korrigeeritakse toetuse andmise tingimuste **Lisa 2**, millega viiakse tegevuse 2.1 ühikuhinna rakendamise alused õigusaktidega kooskõlla. Tegevuse ühikuhind kinnitati varasemalt ETAGi juhatause käskkirjaga, kuid alates 1. oktoobrist 2025. tuleb ühikuhindade alusena viidata teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse rakendusaktile - haridus- ja teadusministri 2. veebruari 2026. a määrusele nr 6 „Riikliku uurimistoetuse taotlemise, taotluse hindamise, toetuse määramise ning toetuse tagasinõudmise täpsemad tingimused ja kord“.

Lisa 2 punktis 4.2 MSCA järeldoktoriprojekti toetuse suuruse arvutamisel võetakse edaspidi aluseks Euroopa Horisondi tööprogrammis kehtestatud MSCA ühikuhinnad. Seni on toetuse suurus lähtunud personaalse uurimistoetuse stardigrandi väiksemast määraast ning olnud 76 000 eurot aastas.

Mobilitas 3.0 programmi kavandamise ja rakendamise alguses olid riiklik stardigrandi määr ja Euroopa Horisoni MSCA ühikuhind võrreldaval tasemel. MSCA projekti elluviimiseks Eestis oli 2023. aastal ette nähtud 75 950,88 eurot aastas ning peretoetuse maksmise korral 83 870,88 eurot aastas. Riikliku stardigrandi väiksem määr oli samal ajal 72 000 eurot aastas. Seega erinesid toetused sõltuvalt peretoetuse maksmisest ligikaudu 3950–11870 euro võrra. Peretoetust arvestamata võimaldas riiklik ühikuhind viia MSCA taotlusvoorus kõrge hinnangu saanud projekte Eestis ellu Euroopa Horisoni toetusega üldjoontes võrreldavas mahus ja sarnastel tingimustel.

Pärast 2023. aastat on kahe toetuse määra erinevus märkimisväärselt suurenenud. MSCA aastane ühikuhind on kasvanud 24 911,52 euro võrra, samal ajal kui stardigrandi väiksem määr on suurenenud 4000 euro võrra. Euroopa Horisoni 2026.-2027. aasta tööprogrammi kohaselt on MSCA projekti elluviimiseks Eestis ette nähtud 100 862,40 eurot aastas ning peretoetuse maksmise korral 108 782,40 eurot aastas. Seega on MSCA ühikuhinna ja seni kasutatud 76 000 euro suuruse riikliku määra erinevus ligikaudu 25 000-33 000 eurot aastas.

Selline erinevus ei võimalda MSCA järel doktoriprojekte Eestis ellu viia taotluses kavandatud mahus ja tingimustel. MSCA ühikuhind hõlmab järel doktori elamis- ja mobiilsustoetust, vajaduse korral peretoetust ning projekti elluviimiseks vajalikke teadustöö-, koolitus-, lähetus-, publitseerimis- ja juhtimiskulusid ning kaudseid kulusid. Elamistoetusele kohaldatakse riigipõhist koefitsienti, millega arvestatakse sihtriigi hinnataset ja toetatakse teadlaste võrreldavat ostujõudu eri riikides. Riikliku stardigrandi määr on seevastu kujundatud eelkõige projektis osalevate teadlaste tööjõu- ja teadustöö kulude katmiseks ega arvesta samas ulatuses rahvusvahelise mobiilsuse ja ümberasumisega seotud kulusid.

Senisest väiksema ühikuhinna kasutamine sunnib toetuse saajaid vähendama projekti tegevuste mahtu või leidma puudujääva summa katmiseks lisavahendeid. Toetuse saajate kogemuse kohaselt on väiksema eelarve tõttu tulnud muu hulgas vähendada kavandatud katsete arvu või loobuda osast teadustööst vajalikest tegevustest. See võib piirata projekti teaduslikku ulatust, vähendada kavandatud tulemuste saavutamise võimalust ning mõjutada tulemuste kvaliteeti. Samuti võib asutuse kohustus katta osa projekti kuludest muudest allikatest vähendada tema valmisolekut võtta Eestisse vastu MSCA järel doktor.

Siseriikliku ühikuhinna edasine kasutamine ei ole eelpooltoodud põhjustel enam põhjendatud. See ei võimalda enam MSCA hindamisel kõrge hinnangu saanud projekti ellu viia sellises mahus ja sellistel tingimustel, millest lähtudes projekt kavandati ja seda hinnati. Toetuse ebapiisavus võib kaasa tuua olulisi muudatusi projekti tegevustes, kuigi projekti teaduslik kvaliteet ja kavandatud elluviimise viis on Euroopa Horisoni taotlusvoorus juba hinnatud.

Euroopa Horisoni MSCA tööprogrammis kehtestatud ühikuhindade kasutamine viib toetuse suuruse vastavusse projekti kavandatud tegevuste ja eelarvega. Ühtse kulumudeli kasutamine tagab ka eri rahastamisallikatest toetatavate MSCA projektide võrreldava kohtlemise. Eestis rahastatavatel järel doktoritel tekib seeläbi võimalus viia projekt ellu tingimustel, mis on võrreldavad Euroopa Horisoni rahastuse saanud MSCA järel doktorite tingimustega.

Muudatus võimaldab pakkuda Eestisse tulevatele järel doktoritele konkurentsivõimelisi töö- ja mobiilsustingimusi ning tagada projekti sisuliseks elluviimiseks vajalikud vahendid. See suurendab Eesti ülikoolide ja teadusasutuste võimet kaasata välisriigis teadustöö kogemuse omandanud teadlasi. Samuti toetab muudatus Mobilitas 3.0 eesmärki suurendada Eesti teaduse rahvusvahelistumist ja konkurentsivõimet. Euroopa Horisoni ühikuhindade kasutamine

muudab toetuse atraktiivsemaks ja paremini rakendatavaks ning vähendab vastuvõtivate asutuste vajadust katta projekti puudujääki muudest vahenditest.

Ühikuhinna suurenemine toob kaasa ka omafinantseeringu suurenemise. Kuna MSCA järel doktoriprojekti ühikuhinna ülevaatamise ja suurendamise ettepaneku on teinud ülikoolid, on nad omafinantseeringu suurenemisega juba arvestanud.

Ühikuhinna rakendamisel lähtutakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 53 lõike 3 punktist c, mille kohaselt võib samalaadse tegevuse suhtes kohaldatava ühikuhinna kindlaksmääramisel kasutada liidu poliitikavaldkondades rakendatavaid vastavaid ühikuhindu.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu vastab Euroopa Liidu õigusele ja on kooskõlas riigisiseste õigusaktidega.

4. Käskkirja mõjud

Kavandatav muudatus: Korrigeeritakse käskkirja alusel antavate toetuste alust ning korrigeeritakse käskkirja lisa 2, mis kehtestab ühikuhinnad.

Muudatuse kirjeldus: Ajakohastatakse toetuse andmise tingimuste lisa 2 „Standardiseeritud ühikuhindade kasutamine tegevuses „Teadus- ja arendustegevuse rahvusvahelistumise ning rahvusvahelisel teadmisturul osalemise toetamine““ ning viiakse see kooskõlla kehtiva õigusaktiga.

Käskkirja muudatusega muudetakse tegevuse 2.2 Marie Skłodowska Curie Action järel doktoriprojektide elluviimiseks antava toetuse ühikuhinna kujunemise aluseid. Võetakse üle Euroopa Komisjoni toetatava Euroopa Horisont tööprogrammis aastateks 2026-2027 Marie Skłodowska-Curie Actions kehtestatud ühikuhinnad ja nende kehtestamise põhimõtted.

Sihtrühmad, keda muudatus mõjutab:

- 1) ülikoolid, teadus- ja arendusasutused, rakenduskõrgkoolid, teadlased, teadus-, arendus- ja innovatsioonialgatuses osalemist toetav tugipersonal;
- 2) tegevuse kaudseks sihtrühmaks on Eesti ülikoolide ja rakenduskõrgkoolide kõikide tasemete õppurid, kes saavad kasu kvaliteetsemast kõrgharidusest ja Eestisse tulnud tippteadlaste kaasamisest;
- 3) SA Eesti Teadusagentuur.

4.1. Mõju haridusele, kultuurile ja spordile

Muudatustel on positiivne mõju teadus- ja arendustegevusele ning teadmistepõhise ühiskonna arengule. MSCA järel doktoriprojekti ühikuhinna tõstmisega on järel doktoritel võimalik täismahus ellu viia Euroopa Komisjoni MSCA taotlusvooru esitatud projekti.

4.2. Mõju riigivalitsemisele

Toetuse andmise tingimusi ei ole sisuliselt muudetud. Eesti Teadusagentuur on ka seni vastutanud Mobilitas 3.0 elluviimise eest, ei too muudatus kaasa olulist mõju Eesti Teadusagentuuri töö- ega halduskoormusele.

Muudatuse jõustumine ei too kaasa täiendavat kulu riigieelarvele. Vajadusel muudetakse tegevuste eelarvet TATi siseselt olemasolevate rahaliste võimaluste piires.

4.3. Mõju teistele valdkondadele

Muudatuste jõustumisega võivad kaasneda positiivsed mõjud järgmistes valdkondades: sotsiaalsed ja demograafilised mõjud, mõju riigi julgeolekule ja rahvusvahelistele suhetele, majanduslikud mõjud, keskkonnamõjud, mõju regionaalarengule. Toetuse abil ellu viidavad projektid võivad käsitleda ühiskonna ja majanduse jaoks olulisi probleeme ning nende tulemusena saadud uusi teadmisi on võimalik rakendada nii avalikus sektoris kui ka ettevõtluses. Positiivse mõju täpset ulatust ei ole võimalik ette prognoosida, kuna see sõltub konkreetsetest toetuse saanud projektidest ja nende tulemustest.

4.4. Ebasoovitavate mõjude risk

Ebasoovitavaid mõjusid kõigi eelduste kohaselt ei kaasne.

5. Käskkirja kehtivus

Käskkiri hakkab kehtima üldises korras.

6. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu saadetakse kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ja arvamuse avaldamiseks Riigi Tugiteenuste Keskusele, SA-le Eesti Teadusagentuur ning Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutusele.